

MINISTER
PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Jolanta Fedak

DUS-0700-96-MJ/11

Kwieciński
SEKRETARIA
Biuro Prac Senackich
Odpisano dn. 19.04.11
3566 podpis *K*

CIĄGŁOŚĆ NUMEROWANIA: 1899

18.04.11

Warszawa, 15 kwietnia 2011 r.

**Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu RP**

W związku z przesłanym przy piśmie z dnia 5 kwietnia br., znak: BPS/DSK - 043-3525/11, tekstem oświadczenia złożonego przez senatora Ryszarda Knosagę podczas 73. posiedzenia Senatu RP w dniu 31 marca 2011 r. uprzejmie wyjaśniam, że w świetle obowiązującego prawa organ rentowy jest upoważniony do wydania z urzędu nowej decyzji w przedmiocie prawa do świadczeń lub ich wysokości.

Zgodnie z przepisami art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.), prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość. Przepis ten stosuje się odpowiednio, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości (art. 114 ust. 1a).

Z kolei zgodnie z art. 134 ust. 1 ww. ustawy wypłatę świadczeń wstrzymuje się m.in. wtedy, gdy okaże się, że prawo do świadczeń nie istniało. Wstrzymanie wypłaty świadczeń następuje poczynając od miesiąca, w którym została wydana decyzja o wstrzymaniu wypłaty, albo od następnego miesiąca, jeżeli wcześniejsze wstrzymanie wypłaty nie było możliwe.

Wstrzymanie wypłaty świadczeń następuje z mocy decyzji organu rentowego, która powinna być doręczona zainteresowanemu z podaniem przyczyny wstrzymania i z pouczeniem tej osoby o terminie i sposobie złożenia odwołania.

Decyzja rentowa (wadliwa i zdezaktualizowana) wiąże strony do czasu stwierdzenia, że prawo do świadczenia nie istniało (art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 134 ust. 1 pkt 4 tej ustawy) lub ustalenia, że prawo do świadczenia ustało (art. 101 ustawy

o emeryturach i rentach z FUS w zw. z art. 134 ust. 1 pkt 1 tej ustawy). W obu przypadkach organ rentowy (z urzędu lub na wniosek) uchyla skutki prawne tych decyzji za pomocą wydania nowych decyzji odpowiadających rzeczywistemu stanowi uprawnień zainteresowanego.

Na podstawie art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy jest więc upoważniony do wydania z urzędu nowej decyzji w przedmiocie prawa do świadczeń lub ich wysokości po uprawomocnieniu się pierwotnej decyzji, chyba że kwestionowane ustalenie zostało dokonane przez organ odwoławczy (sąd ubezpieczeń społecznych), a zmiana decyzji pogarsza sytuację uprawnionego - w tym przypadku wydanie orzeczenia należy do organu odwoławczego.

Przyczynę podważenia decyzji organu rentowego stanowić może wadliwość aktu administracyjnego, jak również niezgodność poczynionych ustaleń z rzeczywistym stanem uprawnień zainteresowanego, wynikająca z zajścia różnego rodzaju okoliczności, które dezaktualizują dotychczasowe ustalenia w zakresie istnienia prawa do emerytury lub renty. Z wadliwością aktu administracyjnego mamy do czynienia w przypadku stwierdzenia uchybień normom prawa materialnego (procesowego) istniejącym w momencie podejmowania decyzji.

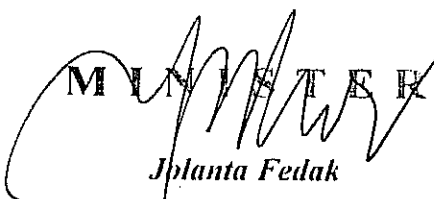
Należy zauważyć, że wzruszalność decyzji rentowych polega przede wszystkim na niwelowaniu tzw. wad materialnoprawnych, czyli uchybień organu rentowego w zakresie rozstrzygnięcia o faktach warunkujących nabycie prawa do emerytur i rent. Względ na socjalne przeznaczenie świadczeń emerytalno-rentowych i gospodarowanie środkami publicznymi - uzasadnia przyznanie uprawnień w celu kwestionowania błędnie ukształtowanego prawa do świadczenia.

W orzecznictwie sądowym dominuje pogląd, że decyzja rentowa nie ma przymiotu powagi rzeczy osądzonej (wyroki SN: z dnia 4 października 2006 r., II UK 30/06, OSNPUSiSP 2007, nr 19-20 poz. 289; z dnia 5 maja 2005 r., III UK 242/04, OSNPUSiSP 2006, nr 3-4, poz. 54; z dnia 28 stycznia 2004 r., II UK 228/03, OSNPUSiSP 2004, nr 19, poz. 341 z glosą R. Babińskiej; z dnia 23 listopada 2004 r., I UK 15/04, OSNPUSiSP 2005, nr 11, poz. 161; z dnia z dnia 12 stycznia 2001 r., II UKN 182/00, OSNAPiUS 2002, nr 17, poz. 419; z dnia 30 listopada 2000 r., II UKN 79/00, OSNAPiUS 2002, nr 13, poz. 317 i z dnia 18 listopada 1994 r., II URN 45/94, OSNAPiUS 1995, nr 5, poz. 69; postanowienia SN: z dnia 24 marca 2003 r., II UK 393/02, OSNPUSiSP 2004, nr 9, poz. 163 z dnia 19 stycznia 1984 r., III URN 131/83, OSNCAPiUS 1984, nr 10, poz. 177 oraz wyrok SA w Rzeszowie z dnia 27 stycznia 1994 r., III AUr 23/94, OSA 1994, z. 6, poz. 48), co oznacza, że organ rentowy może podważyć swoją błędną decyzję przyznającą świadczenie "nabyte", pomimo niespełnienia ustawowych warunków powstania uprawnień do emerytury lub renty, a zainteresowany ponownie wystąpić z wnioskiem

o to samo świadczenie, którego poprzednio mu odmówiono, jeżeli powołano się na nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem decyzji, mające wpływ na ustalenie uprawnień ubezpieczeniowych.

W związku z tym nie można powoływać się na prawo do świadczenia ustalonego błędną decyzją organu rentowego, która po ujawnieniu błędu została zmieniona (konsekwencja braku powagi rzeczy osądzonej decyzji rentowej), jeżeli nie zostały spełnione warunki, od których zależy nabycie tego prawa. Tym samym nie działa tu zasada ochrony praw nabytych, bowiem nie obejmuje ona praw przyznanych niesłusznie. Organ rentowy jest zobowiązany do wydania z urzędu nowej decyzji w przedmiocie prawa do świadczeń lub ich wysokości, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji okaże się, że przedłożone dowody nie dawały podstaw do ustalenia prawa do emerytury lub renty albo ich wysokości.

Ponadto przejmuję, że na podstawie art. 83 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ubezpieczonym oraz pozostałym po nich członkom rodziny, którzy wskutek szczególnych okoliczności nie spełniają warunków wymaganych w ustawie do uzyskania prawa do emerytury lub renty, nie mogą - ze względu na całkowitą niezdolność do pracy lub wiek - podjąć pracy lub działalności objętej ubezpieczeniem społecznym i nie mają niezbędnych środków utrzymania, Prezes Zakładu może przyznać w drodze wyjątku świadczenia w wysokości nieprzekraczającej odpowiednich świadczeń przewidzianych w ustawie. Do przyznania świadczenia w drodze wyjątku wszystkie przesłanki określone w tym przepisie powinny być spełnione łącznie. Decyzja Prezesa ZUS dotycząca przyznania bądź odmowy przyznania świadczenia w drodze wyjątku ma charakter uznaniowy.

MINISTER
Jolanta Fedak